

рівень поточного виконання видаткової частини бюджету, з іншого – дає можливість уряду користуватися та маніпулювати коштами місцевих бюджетів.

Тому, сьогоднішні зміни, які пропонуються Кабінетом Міністрів, щодо децентралізації коштів у бюджетній системі та деякі зміни по повноваженнях Казначейської служби є слухними, що в певній частині адаптує законодавство України до Євроінтеграційних процесів.

Література

1. Управління державним бюджетом України: підручник / Колектив авторів [заг. редакція М. О. Азарова]. – К.: Зовнішня торгівля, 2013. – 816 с.
2. Бюджетний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 15 жовт. 2013 р. – К.: А. В. Паливода, 2013. – 176 с.
3. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / Кол. авторів [заг. редакція, передмова Ф. О. Ярошенка]. – К., 2013. – 592 с.
4. Бюджетний процес в Україні: Навчальний посібник / І. П. Лопушинський, Ю. С. Гаврилюк, Я. М. Казюк. – Херсон: Грінь Д. С., 2012. – 364 с.
5. Удосконалення управління бюджетними ресурсами органами державного казначейства / І. М. Кукса, Н. В. Синько // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – № 17 (171). – 2013. – 217 с.
6. Шляхи вдосконалення казначейського обслуговування місцевих бюджетів за видатками // І. С. Скоропад, І. В. Макалюк. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – 263 с.

УДК 342.9 (043.2)

Юринець Ю. Л., к.ю.н.,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРАВОЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНА ТА ПРАВОЗАХИСНА ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Для більш переконливого обґрунтування та розуміння тенденцій розвитку адміністративного права доцільно розглянути його первинне призначення. Відомий радянський і російський вчений-правознавець С.С. Алексєєв [1] вказує, що дані етології (науки про поведінку і звичаї тварин, про закладені в них програми поведінки) дають підстави вважати, що право має глибокі природні передумови, особливо чітко виражені у «звичаєх» і «нормах поведінки» організованих біологічних співтовариств. У цьому зв'язку С. С. Алексєєв «віддає належне» точності суджень В. Дольника, який зазначав, що в силу притаманних людям інстинктивних програм вони

самозбираються в ієрархічні піраміди [2, с. 232]. Разом із тим, автор моделі влади як технічної системи А. І. Добролюбов [3, с. 29] підкреслює, що без ієрархічних систем обійтися не можна. Однак, попри певні позитивні властивості ієрархічних систем, вони мають негативні сторони: нестримне самопоширення своєї влади на всі сторони життя людей, здатність до нестримного зростання, нерівність людей, ієрархічну піраміду, зростаючу небезпеку авторитарності ієрарха. Тому в його моделі на місце вищого ієрарха ставиться закон, дотримання якого позбавляє суспільство небезпеки тиранії однієї особистості. Значить, з одного боку, суспільство гарантоване від бід і небезпек анархії, а з іншого – воно позбавлено від поневолення «залізною ієрархією» на чолі з беззмінним правителем [3, с. 158, 159, 162]. Таким чином, істинне призначення права – обмежувати свавілля ієрарха (вождя), а не посилювати його додатковим інструментарієм. Цей принцип знали ще стародавні римляни. За давньо-римським висловом, «*inde datae leges, ne firmior omnia posse*» («закони для того й дані, щоб урізати владу найсильнішого») [1]. Таким чином, якщо адміністративне право – це ПРАВО, а не набір інструкцій для чиновників, то , відображаючи взаємини суспільства і влади, воно повинно, в першу чергу, вирішувати питання обмеження влади, забезпечуючи права громадян. Звідси закономірно виникає правозабезпечувальна та правозахисна функції адміністративного права. Виходячи з цього, принципова зміна погляду на суспільне призначення адміністративного права має базуватися на визнанні якісно нової ролі держави у взаємовідносинах з громадянами, а саме ролі не панування над людиною, а служіння людині. Тому адміністративне право за своїм глибинним призначенням має визначатися як право забезпечення і захисту прав людини і громадянина. Правом громадянина у сфері державного управління є встановлена адміністративно-правовими нормами і забезпечена спеціальними засобами охорони можливість і суспільна необхідність для громадянина активно діяти певним чином і вимагати певних дій від інших суб'єктів у сфері діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування в особистих, державних інтересах або за їх дорученнями в інтересах інших громадян [4]. Відображенням саме такого розуміння ролі адміністративного права є, зокрема, визначення формули адміністративного права як наукової спеціальності в паспорті спеціальності, затвердженому ВАК України, а саме: адміністративне право – це галузь юридичної науки, яка досліджує суспільні відносини, що формуються в ході забезпечення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також у процесі державного та самоврядного управління у сферах економічного, соціально-культурного та адміністративно-політичного

розвитку [5]. Визначальними характеристиками у тлумаченні адміністративного права є не «управлінська», а тим більше «юрисдикційна» його функції, а такі нові функції, як «правозабезпечувальна» (забезпечення реалізації прав і свобод людини) і «правозахисна» (захист порушених прав). Такий підхід має сприяти радикальній зміні спрямованості і функцій виконавчої влади, орієнтуючи її, перш за все, на потреби й інтереси людини, а не на потреби самого державного апарату і інтереси його службовців. Адміністративне право регулює різноманітні відносини між цими органами і приватними особами щодо забезпечення згаданими органами необхідних умов для ефективної реалізації належних приватним особам прав, свобод і законних інтересів. І тільки як додаткова (тобто не панівна, хоча й важлива) риса поняття адміністративного права повинна враховуватися «управлінська», за етимологією цього терміна, власне «адміністративна», складова предмета регулювання даної галузі права. У загальному вигляді адміністративне право – це аж ніяк не «управлінське право», а головним чином «публічно-сервісне право», тобто право, спрямоване на обслуговування потреб та інтересів приватних осіб у їх відносинах з органами публічної адміністрації. Це положення і має стати домінантою в тлумаченні «адміністративної» природи даної галузі права [6]. Правильне розуміння сутності адміністративного права сприяє гармонізації відносин людина-влада-держава.

Література

1. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия. Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М.: Статут, 1999. – 712 с.
2. Дольник В. Р. Непослушное дитя биосферы. Беседы о поведении человека в компании птиц, зверей и детей / В. Р. Дольник // Издание 4-е, дополненное. – СПб.: ЧеРо-на-Неве, Петроглиф, 2004. – 352 с.
3. Добролюбов А. И. Власть как техническая система: О трех великих социальных изобретениях человечества / А. И. Добролюбов. – Минск: Наука і тэхніка, 1995. – 239 с.
4. Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: автореф. дис... канд. юр. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І. О. Ієрусалімова. – К., 2006. – 20 с.
5. Паспорт спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право: затв. постановою Президії ВАК України від 08.10.2008 р. № 42-06/7.
6. Авер'янов В. Академічні дослідження проблем державного управління та адміністративного права: результати і перспективи / В. Авер'янов, О. Андрійко, В. Полюхович // Юридичний журнал. – 2004. – № 5.